

ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18^{ΟΝ} ΑΙΩΝΑ

Εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμὸν ἕνα (1) κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Βυτίνης, ὁ ὁποῖος περιέχει κείμενα τοῦ Kaisarίου Δαπόντε κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ εἰς τὰ φύλλα 217α - 218β περιέχεται ἐν ἀντιγράφῳ τὸ ἀπὸ 9 Φεβρουαρίου 1719 ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου «Μπεράτι τοῦ Κόνσουλου τῆς Θεσσαλονίκης»¹. Τὸ μπεράτι ἢ βεράτιον, ὡς γνωστόν, εἶναι σουλτανικὸν διάταγμα χορηγοῦν πρόνομια, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ δοθὲν εἰς τὸν Πατριάρχην μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς λέγεται, τὸ ὁποῖον καθώριζε τὰ πρόνομια τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγγραφον πρόκειται περὶ προνομίων χορηγουμένων εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκη Ἄγγλον Πρόξενον. Εἶναι ἄγνωστον ποῦ εὔρε τὸ κείμενον τοῦτο ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν οὐδαμοῦ, καθ' ὅσον γνωρίζω, γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ. Πιθανῶς τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἀρχεῖα τοῦ ἀγγλικοῦ προξενείου Θεσσαλονίκης ἢ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγγλικῆς πρεσβείας ἢ κάπου ἄλλοῦ.

Πάντως τὸ περιεχόμενον τοῦ βερατίου τούτου εἶναι σημαντικὸν καὶ ἐνδιαφέρον, διότι ἀναφέρει λεπτομερῶς τὰ πρόνομια καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἄγγλου Προξένου Θεσσαλονίκης Richard Kemble. Οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος Ἄγγλος Πρόξενος, ὁ ὁποῖος διωρίσθη εἰς Θεσσαλονίκην κατὰ τὸ ἔτος 1718 καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1739, ὅποτε ἔχομεν ἄλλον Πρόξενον ὀνόματι Stevenson². Προηγουμένως ἦτο ἔμπορος ἐν Σμύρῃ καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐταιρείας Levant. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ βερατίου ἐγκατεστάθη πλέον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Τὸ βεράτιον τοῦτο συνετάγη τῇ μεσολαβῆσει τοῦ Ἄγγλου Πρέσβεως Ἀβραὰμ Στάνγχεαν, ὅπως ρητῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ κείμενον, ἐξεδόθη τὴν 9-2-1719 καὶ ἀποτελεῖ ἀνανέωσιν τῶν παραχωρηθέντων κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (1718) προνομίων καὶ δικαιωμάτων.

Τὸ ἐμπόριον τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν μετὰ τὴν Ἀνατολὴν ἤρχισεν, ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν. Τότε ἰδρύθησαν ἐμ-

1. Β. Χ α ρ α λ α μ π ο π ο ὑ λ ο υ, Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τῆς Ἑλλην. Σχολῆς Βυτίνης, Δ.Ι.Ε.Ε. τ. 14 (1960) σελ. 399, ἀριθ. 15.

2. N. S v o r o n o s, Le Commerce de Salonique au XVIII siècle, Paris 1956, σελ. 166, ὑποσημ. 1.

πορικὰ πρακτορεῖα εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τῶν Ἱταλικῶν πόλεων κυρίως καὶ τῶν Γάλλων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς κατακτήσεως τῶν βυζαντινῶν χωρῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ ἐμπόριον τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἠτόνησε σημαντικῶς. Τὸ Ἱταλικὸν ἐμπόριον παρήκμασεν ἐντελῶς, ἐνῶ τὸ Γαλλικὸν διετηρήθη καὶ ἐπεκράτησεν. Οἱ Γάλλοι τηροῦντες φιλότουρκον πολιτικὴν κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν τὰ ἐμπορικὰ τῶν προνόμια καὶ νὰ ἰδρῦσουν προξενεῖα εἰς διαφόρους λιμένας τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας¹. Τὰ προνόμια τῶν ταῦτα ἐπεξέτειναν καὶ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῶν, οἱ ὅποιοι πολλὰς φορὰς ἦσαν Ἑλληνας διερμηνεῖς, ἔμποροι ἢ ἄλλοι ὑπάλληλοι. Καὶ πρὸς τούτοις ἐχορηγεῖτο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰδικὸν βεράτιον, διὰ τοῦτο δὲ ἐλέγοντο *βερατλήδες*².

Κατόπιν ἐμιμήθησαν τοὺς Γάλλους καὶ οἱ Ἑγγλοι, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Γερμανοί, οἱ Αὐστριακοὶ καὶ τέλος οἱ Βενετοί. Ἰδίᾳ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον μετὰ τὴν Ἀνατολὴν ἠὺξήθη ταχέως. Ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο ἔδωκεν ἡ συνθήκη τοῦ Πασσάροβιτς (21 Ἰουλίου 1718), διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν πόλεμον τῆς Αὐστρίας καὶ Βενετίας κατὰ τῆς Τουρκίας. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, κυρίως ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία, αἱ ὁποῖαι συνήργησαν εἰς τὴν υπογραφήν της, ἀπέκτησαν διάφορα προνόμια, ὅπως τὸ νὰ ἰδρῦν ἐμπορικὰ πρακτορεῖα, νὰ ἐμπορεύωνται μετὰ μειωμένους φόρους, νὰ προστατεύουν τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανοὺς κ.ἄ.

Ἐκτοτε ἀρχίζει μία ἔντονος κίνησις, ἕνας συναγωνισμὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐμπορίου τῶν καὶ τὴν ἴδρυσιν νέων ἐμπορικῶν πρακτορειῶν καὶ προξενείων εἰς τὴν Ἀνατολὴν. Ἡ Τουρκία ἀντέδρασε μόνον εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Βενετικοῦ προξενείου, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο ἴσως τὴν ἀνάμειξιν τῶν Βενετῶν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς της ὑποθέσεις καὶ τὴν υποκίνησιν τῶν ραγιαδῶν πρὸς ἐξέγερσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχε γίνεαι πολλὰκις ἔως τότε. Τὸ Βενετικὸν Πρακτορεῖον Θεσσαλονίκης ἰδρῦθη τὸ 1729³, ἐνῶ τὸ τῆς Ἀγγλίας ἀμέσως μετὰ τὴν συνθήκην.

Ἦδη περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος ὑπῆρχον εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τέσσαρες πρόξενοι, οἱ τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Βενετίας, καὶ τέσσαρες ὑποπρόξενοι, οἱ τῆς Γερμανίας, Δανίας, Νεαπόλεως καὶ Ραγούσης⁴. Σημαντικὰ προνόμια εἶχον κυρίως οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἑγγ-

1. Ν. Σβορονος, ἔ.ἀ., σελ. 1 - 165.

2. Η. Μ. Κοινογιάννη, Οἱ Προστατευόμενοι, Ἀθηνᾶ 29 (1917) 1 - 160.

3. Σπ. Λάμπρου, Τὸ ἐν Θεσσαλονικῇ Βενετικὸν Προξενεῖον, Νέος Ἑλληνομνήμων 8 (1911) 206 - 228. Κ. Μέρτζιου, Μνημεῖα Μακεδονικῆς Ἱστορίας, Θεσσαλονικῇ 1947, σελ. 266.

4. Μ. Λασκάρης, Salonique à la fin du XVIII siècle, Athènes 1939, σ. 24.

γλοι, τὰ ὁποῖα ἔλαβον εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς φιλοτουρκικοῦ πολιτικῆς τῶν χωρῶν των. Ἄλλ' αἱ δύο αὐταὶ χῶραι εὐρίσκοντο εἰς ἐμπορικὸν ἀνταγωνισμὸν μεταξύ των καὶ συχνὰ ἦσαν αἱ προστριβαὶ τῶν ἐμπόρων των εἰς τὴν Ἀνατολήν. Κατ' ἀρχὰς ὑπερίσχυσε τὸ Γαλλικὸν ἐμπόριον, ἔπειτα ὁμως ἐπεκράτησε τὸ Ἀγγλικόν, χάρις εἰς τὴν διπλωματίαν καὶ τὴν ἐμπορικὴν δραστηριότητα τῶν Ἀγγλων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑπὸ τὴν προστασίαν των Ἑλληνας καὶ Ἑβραίους καὶ ἄλλους ἐμπόρους¹.

Εἰς τὸ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον παραθέτομεν κατωτέρω, ἀναφέρονται λεπτομερῶς αἱ δικαιοδοσίαι καὶ τὰ προνόμια τοῦ Ἀγγλοῦ Προξένου R. Kemble. Ταῦτα ἦσαν τὰ ἑξῆς :

α) Νὰ προστατεύῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Ἀγγλων ἐμπόρων, καθὼς καὶ τῶν ὑπαλλήλων καὶ προστατευομένων τοῦ Ἀγγλικοῦ Προξενείου ἐν γένει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ μερικὰς ἄλλας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ὅπως τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Λάρισσαν, τὸν Βόλον, τὴν Λαμίαν, τὴν Χαλκίδα καὶ (ἴσως) τὰς Ἀθήνας. Ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ ἐπεξετείνετο καὶ εἰς τὰ πέριξ τῶν πόλεων τούτων χωρία καὶ νήσους.

β) Νὰ προστατεύῃ τὰ πλοῖα τὰ ταξιδεύοντα μετ' Ἀγγλικὴν σημαίαν καὶ νὰ δίδῃ εἰς αὐτὰ βοήθειαν, συμβουλὴν καὶ ἄδειαν ἀναχωρήσεως (διαβατήριον).

γ) Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Προξενείου ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν τουρκικὴν φορολογίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ ἴδιος ὁ πρόξενος καὶ ὅλοι οἱ διατελοῦντες ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

δ) Ἐξασφαλίζεται ὁ Πρόξενος καὶ οἱ προστατευόμενοί του ἀπὸ τὰς αὐθαρεσίας τῶν γενιτσάρων, ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν εἰσπρακτόρων τῶν φόρων καὶ τῶν Τούρκων δικαστῶν· ἐὰν ἔχη κανεὶς μαζί του δικαστικὴν ὑπόθεσιν (*κρίσιμον*, ὅπως λέγεται), πρέπει νὰ τὴν ἀναφέρῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Διβάνιον καὶ ὄχι εἰς τοὺς Τούρκους δικαστάς.

ε) Ὁ Ἀγγλος Πρόξενος εἶναι ἐλεύθερος νὰ μετακινήθῃ εἰς οἷονδήποτε μέρος, φέρων τουρκικὴν ἐνδυμασίαν (καβούκι καὶ σαρίκι), χωρὶς νὰ ὑφίσταται ἔλεγχον ἀπὸ τὰ κρατικὰ ὄργανα, χωρὶς νὰ πληρῶνῃ φόρους, ἔχων πλήρη ἀσφάλειαν. Πρὸς τοῦτο καθίστανται ὑπεύθυνοι οἱ κατὰ τόπους στρατιωτικοὶ διοικηταὶ καὶ ἀστυνομικοὶ, ἵνα δικάσουν καὶ τιμωρήσουν, ὅσους ἐνοχλήσουν αὐτόν.

Ὅπως βλέπομεν ὁ Ἀγγλος Πρόξενος ἀπέκτησεν ἐνωρὶς ἀρκετὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ἀνεφέροντο ὄχι μόνον εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγγλικοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν συνήθως Ἑλληνας. Εἰς πολλὰ μέρη μάλιστα διωρίζοντο ἐπι-

σήμεως πράκτορες, ὑποπρόξενοι καὶ ἐμπορικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἄγγλων Ἕλληνας, καὶ τοῦτο ἐπραττον κυρίως χάριν τῶν προνομίων τὰ ὁποῖα ἀπελάμβανον (ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ τὰς καταπιέσεις τῶν Τούρκων). Κατ' ἀρχὰς οἱ Ἕλληνες προστατευόμενοι δὲν εἶχον πολλὰ προνόμια ἢ μὴ γνωρίζοντες τὰ δικαιώματά των ὑπέκειντο εἰς τὰς ἀθαιρεσίας τῶν Τούρκων. Ἐπειτα ὅμως τὰ προνόμια τῶν ξένων ἐπεξετάθησαν ρητῶς καὶ εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐπεζήτουν τὴν ξένην προστασίαν, ὅχι τόσον διὰ τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη, ὅσον διὰ τὰ δικαιώματα ταῦτα¹. Εἰς τὰ ἔγγραφα τῶν Ἀρχείων Θεσσαλονίκης ἀναφέρονται πολλὰ ὀνόματα Ἑλλήνων προστατευομένων ὑπὸ ξένων πρακτορείων καὶ κυρίως τοῦ τῆς Ἀγγλίας².

Τὸ σπουδαῖον ὅμως εἶναι ὅτι τὰ προνόμια ταῦτα ἔδιδον τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ταξιδεύουν μὲ ξένας σημαίας, ἰδίως τὴν Ἀγγλικὴν κατ' ἀρχὰς καὶ ἔπειτα τὴν Ρωσικὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεπτύχθη καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς εἶχε παραμερισθῆ ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ εἶχε τελείως παρακμάσει. Περισσότερα ἐμπορικὰ προνόμια θὰ ἀποκτήσουν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774). Μία ἄλλη ἔμμεσος ὠφέλεια ἐκ τοῦ ξένου ἐμπορίου ἦτο ὅτι δι' αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες ἤρχοντο εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, ἐμιμοῦντο τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τῶν ξένων καὶ γενικῶς ἐξεπολιτίζοντο.

Μπεράτι τοῦ κόνσουλου³ τῆς Θεσσαλονίκης.

(φ. 217 α). Ὁ ὄρισμός τοῦ ἐνδόξου καὶ αὐτοκρατορικοῦ σημείου καὶ τῆς εὐγενικῆς σφραγίδος τοῦ αὐτοκράτορος⁴ νικητοῦ τῆς Οἰκουμένης (ὁ ὁποῖος χάριτι Θεοῦ ἀναδίδεται) εἶναι ἐ- τοῦτος. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐξοχώτατος τῶν μεγιστάνων εἰς τὸ τῶν Χριστιανῶν γένος, ὁ αὐθέντης Ἀβραὰμ Στάνγχεαν (διὰ τὸν ὁποῖον ὀρίζομεν τὸ καλὸν τέλος), ἀμπασσαδόρες τῆς Ἰγκλιτέρας⁵ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν μα: Πόρταν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔδωκε γράμμα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν μα: κριτήριον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐζήτησε χάριν, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ἀπερασμένου ἡμῶν ὄρισμοῦ ἐστάθηκε κόνσουλός εἰς τὴν σκάλαν τῆς Σαλονίκης, πόρτον ἐξοχώτατον τῆς βασιλείας μου, ὁ Ρικάρδος Κέμπελ, Ἰγκλέζος, εἰς τὸ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ συμ-

1. Π. Μ. Κ ο ν τ ο γ ι ἄ ν ν η, Οἱ Προστατευόμενοι, Ἀθηνᾶ 29 (1917) 1 - 160.

2. Ἰ ω. Β α σ δ ρ α β ἔ λ λ η, Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, Α' Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης 1695 - 1912, Θεσσαλονίκη 1952.

3. Κόνσουλός = Πρόξενος (ἰταλ. Console).

4. Αὐτοκράτωρ νικητῆς τῆς Οἰκουμένης· ἐννοεῖ τὸν Σουλτάνον.

5. Ἀμπασσαδόρες τῆς Ἰγκλιτέρας = Πρεσβευτῆς τῆς Ἀγγλίας.

Βουλευη ταις πραγματειαις και τα̃ ἰντερέσα¹ τῶν Ἰγκλέζων πραγματευτῶν και τῶν ὑποτεταγμένων τους, οἱ ὁποῖοι ὑπάγουσιν εἰς τὴν προειρημένην σκάλαν. Ὅτι οἱ ἄνωθεν πραγματευτάδες πηγαίνοντες ὁμοίως και πραγματεύοντες εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, εἰς τὸ Γενισεῖρ², εἰς τὸν Βόλον, εἰς τὸ Ἴσδιν³, εἰς τὴν Ἐγριπον⁴, εἰς τὴν Ἀδάνην⁵, ὁμοίως και εἰς ἄλλαις σκάλαις και ὅλα τὰ νησία γύρω τριγύρω, μὴ ἔχοντες ἐκεῖ κόνσουλον, νὰ εἶναι τὰ κονσουλᾶτα τῶν ἄνωθεν τόπων και νησιῶν εἰς τὸν ὄρισμὸν τοῦ κονσουλᾶτου τῆς Σαλονίκης. Καὶ κατὰ τοὺς ἁγίους ὁρισμοὺς τοῦ ἄκτεναμέ⁶ ἐξαναεώσαμεν εἰς τὸν ἄνωθεν (217 β) κόνσουλον τοῦτον τὸν ὄρισμὸν. Ὅθεν ἐδώκαμεν τοῦτο τὸ βασιλικὸν σημεῖον και ὀρίζομεν ὅτι ὁ ἄνωθεν εἰρημένος κόνσουλός νὰ εἶναι κόνσουλός ὁμοίως εἰς ταῖς ἄνωθεν εἰρημέναις σκάλαις και τὰ νησία και νὰ ἔχη ἐξουσίαν κατὰ τοὺς νόμους ἄκτεναμέ, νὰ ἐπιχειρίζεται τὴν κυβέρνησιν και τὴν πραγματείαν τῶν καραβίων τῶν Ἰγκλέζων πραγματευτᾶδων, ὅπου ὑπάγουσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καθὼς ὁμοίως νὰ ὀρίζη και αὐτοὺς τοὺς πραγματευτάδες, ὅπου ταξιδεύουν με Ἰγκλέζικην παντιέραν. Καὶ ὅτι ἐτοῦτοι οἱ πραγματευτάδες πρέπει νὰ τρέχουν εἰς τοῦ λόγου του διὰ βουλήν και βοήθειαν εἰς κάθε λογῆς ὑπόθεσιν, ὅπου τοὺς λάχει, και νὰ μὴν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ μισέψουν τὰ καράβια των χωρὶς γράμμα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ἄνωθεν κονσούλου. Καὶ ὅτι οἱ δουλευτάδες του νὰ μὴν πειραχθῶσιν ἢ νὰ ἐνοχληθῶσιν με καμίας λογῆς πρόφασιν νὰ πληρώσουν χαράτζια ἢ τὰ δικαιώματα ὅπου λέγονται κασάμπ ἄχτζεσί,⁷ μηδὲ ἄλλα παραβαρήματα και κοινὰ δικαιώματα· μηδὲ με καμίας λογῆς πρόφασιν νὰ πληρώσῃ δικαιώματα με τὸ νὰ διαφεντεύσῃ σκλάβους και σκλάβαις και ὅτι κανεὶς νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ πατήσῃ με βίαν εἰς ταῖς κατουνίας του⁸ και τὰ ἴδια του πράγματα, μηδὲ νὰ τοὺς δώσῃ καμίας λογῆς ἐνόχλησιν, ἀμὴ νὰ γίνεται καθὼς ἐγένετο πάντοτε και εἰς πάντα, μηδὲ νὰ τοῦ ζητηθῆ καμίας λογῆς δόσις ἢ δικαίωμα. (218 α) Καὶ ἐπειδὴ οἱ κόνσουλοι εἶναι ἐπίτροποι τῶν ἀμπασσαδόρων, νὰ μὴν μποροῦν νὰ φυλακῶνονται, ὁμοίως ἢ γιανιτζαρολογία νὰ μὴν ἠμπορῆ νὰ τοὺς δώσῃ καμίας λογῆς ἐνόχλησιν εἰς τὸ νὰ γυρεῦσουν τὴν κατοίκησιν εἰς τὰ σπίτια των. Καὶ ὅτι οἱ δοῦλοι και ἡ δουλεῦτρες, ὅπου εἶναι εἰς τὴν ἐδικὴν των δουλεύειν, νὰ μὴ πειραχθῶσιν με χαράτζια

1. ἰντερέσα = συμφέροντα (ἰταλ. *interesso*).

2. Γενισεῖρ = Λάρισα.

3. Ἴσδιν = Λαμία.

4. Ἐγριπος = Χαλκίς.

5. Ἀδάνη = Ἀθήναι (;).

6. Ἀκτεναμές = Σουλτανικὸν διάταγμα χορηγοῦν προνόμια (τουρκ. *Ahd-name*).

7. Κασάμπ ἄχτζεσί = φόρος σφαγείων, προβάτων κλπ.

8. Κατουνίαι = ξπιπλα, πράγματα.

καὶ ἄλλα δικαιώματα ἢ κασάμπ ἀχτζεσί, μηδὲ νὰ πληρώσουν μεριταρία¹, μηδὲ καμίας λογιῆς πληρώματα καὶ ὅτι ἂν ἴσως καὶ λάχη νὰ ἔχη κανεὶς μετὰ λόγου του κρίσιμον, πρέπει κατὰ τὸν ἀκτεναμὲ νὰ τὸν ἀναφέρῃ εἰς τὸ ντιβάνιον καὶ νὰ μὴν τὸν σύρῃ ἢ νὰ μὴν ἀκουσθῇ ἢ αἰτία του εἰς καμίαν ἄλλην χώραν μηδὲ εἰς κανένα ἄλλο κριτήριον. Καὶ ὅτι θέλοντας ὁ αὐτὸς εἰς κάθε καιρὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον ἢ χώραν, πηγαينάμενος ἢ ἐρχόμενος διὰ γῆς ἢ θαλάσσης ἢ κονεύοντας² ἢ ταξιδεύοντας, κανεὶς νὰ μὴ πειράξῃ ἄλογόν του ἢ ροῦχον του ἢ ἀπὸ τὰ κινούμενά του ἢ ταῖς πραγματείας του ἢ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του· μηδὲ νὰ ἠμπορέσουν νὰ τὸν ἐνοχλήσουν οἱ ἀγωγιάτες με πρόφασιν νὰ τοῦ γυρεύουν τὰ δικαιώματα, ὅπου λέγονται ὀλάκ ἀχτζεσί³, ἀμὴ ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ χρειαζόμενος νὰ ἀγοράσῃ ζαχιρέ⁴ με τὰ ἄσπρα του κατὰ τὴν τιμὴν, (218 β) ὅπου πωλοῦνται τὰ πράγματα, νὰ μὴ τοῦ κάμουν καμίας λογιῆς δυσκολίαν. Καὶ ὅτι εἰς τόπους, ὅπου συντρέχει φόβος ἢ κίνδυνος, φορώντας καβούκι⁵ καὶ σαρίκι ἄσπρο εἰς τὸ κεφάλι του καὶ ἔχοντας καὶ σπαθὶ καὶ δοξάρι καὶ ἄλλα ἄρματα, οἱ κριτάδες καὶ οἱ μπερλεμπέηδες⁶ καὶ ἄλλοι ζαπτζῆδες⁷ νὰ μὴ τοῦ δώσουν καμίας λογιῆς ἐνόχλησιν ἢ πείραξιν. Μάλιστα πρέπει νὰ ἐμποδίσουν καὶ νὰ τιμωρήσουν ἐκείνους, ὅπου θέλουσι τοὺς βιάσουν, καὶ νὰ τοὺς σύρουν εἰς τὸ κρίσιμον. Καὶ κατὰ τοὺς θείους ὀρισμοὺς τοῦ ἀκτεναμὲ πρέπει νὰ κάμετε πάντοτε καὶ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ τούτου τὴν ἀναδίπλωσιν, ἄξιος ὀρισμὸς τῆς ὑπακοῆς ἡμῶν, μὴ συμφωνοῦντες ποτὲ εἰς τὴν ἐναντίωσιν τοῦ ὀρισμοῦ, ὡς τόσον πρέπει νὰ ἠξεύρετε καὶ νὰ πιστεύετε εἰς τοῦτο τὸ ἄριστον σημεῖον, ὅπου σᾶς ἔδωκα εἰς ταῖς εἴκοσι τοῦ ρεμπιούλ ἀχίρ,⁸ ἐν ἔτει 1131. Κατὰ δὲ τὸν ἐδικόν μας λογαριασμὸν Φεβρουαρίου 9 καὶ ¹⁷¹⁹ 1131 ἐν Κωνσταντινουπόλει. =588

ἸΑθῆναι

B. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

1. Μεριταρία = ἀναλογία (:)
2. Κονεύω = διανυκτερεύω.
3. Ὀλάκ ἀχτζεσί = κόμιστρον, ἀγωγή.
4. Ζαχιρέ = προμήθεια, ἐπιτήδεια.
5. Καβούκι = τουρκικὸν κάλυμμα κεφαλῆς.
6. Μπερλεμπέης = στρατιωτικὸς διοικητής.
7. Ζαπτζῆς = ἀστυνόμος.
8. Ρεμπιούλ = Ἐνατος μὴν (τουρκιστί).